

Р. В. Павелків

Вікова
психологія

Ψ

 КОНДОР

Р. В. ПАВЕЛКІВ

ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

Підручник

*Затверджено Міністерством освіти і науки України
як підручник для студентів вищих навчальних закладів*

Видання друге, стереотипне

Київ

2015

УДК 159.922.6
ББК 88.8
П 12

*Затверджено Міністерством освіти і науки України
як підручник для студентів вищих навчальних закладів
(Лист № 1/11-1500 від 22.02.2011 р.)*

Рецензенти:

Максименко С. Д. – дійсний член НАПН України, доктор психологічних наук, професор;

Бех І. Д. – дійсний член НАПН України, доктор психологічних наук, професор;

Пасічник І. Д. – академік АН Вищої школи України, доктор психологічних наук, професор.

Павелків Р. В.

П 12 Вікова психологія: підручник / Р.В.Павелків.– Вид. 2-е, стер. – К.: Кондор, 2015. – 469 с.

ISBN 978-966-351-381-2

Підручник містить теоретичний матеріал з основних тем курсу «Вікова психологія». В ньому розкриті сутність, предмет, теоретичні засади, методи вікової психології та ін.

У підручнику систематизовано та представлено найновіші відомості з вікової психології.

Рекомендований студентам вищих навчальних закладів, практичним психологам, педагогам, а також усім тим, хто цікавиться психологією.

УДК 159.922.6
ББК 88.8

ISBN 978-966-351-381-2

© Павелків Р.В., 2011,2015
© Кондор, 2011, 2015

ЗМІСТ

Розділ 1. ПРЕДМЕТ ТА МЕТОДИ ВІКОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ	
1.1. Предмет вікової психології	6
1.2. Методи дослідження	9
Розділ 2. ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ПСИХІКИ	
2.1. Рушійні сили, чинники й умови психічного розвитку.....	19
2.2. Теорії вікового психічного розвитку	39
Розділ 3. ПЕРІОДИЗАЦІЇ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ	
3.1. Критерії періодизації психічного розвитку	61
3.2. Періодизація розвитку особистості за З.Фрейдом	63
3.3. Періодизація розвитку особистості за Е.Еріксоном.....	65
3.4. Періодизація розвитку особистості за Л.Колбергом.....	71
3.5. Періодизація інтелектуального розвитку за Ж.Піаже.....	72
3.6. Періодизація психічного розвитку за Л.С.Виготським	76
3.7. Періодизація психічного розвитку за Д.Б.Ельконіним.....	78
3.8. Періодизація розвитку особистості за А.В.Петровським	80
Розділ 4. ПЕРІОД НЕМОВЛЯТИ (від народження до 1-го року)	
4.1. Криза новонародженості.....	84
4.2. Вік немовляти	94
4.3. Криза першого року	103
Розділ 5. РАННЕ ДИТИНСТВО	
5.1. Психологічна характеристика розвитку дитини в ранньому дитинстві.....	108
5.2. Особливості спілкування в ранньому віці	113
5.3. Розумовий розвиток дітей раннього віку.....	118
5.4. Криза трьох років	125
Розділ 6. ПСИХОЛОГІЯ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
6.1. Загальна характеристика дошкільного віку	134
6.2. Особливості спілкування дошкільника	146
6.3. Розумовий розвиток дошкільника	151
6.4. Моральний розвиток дошкільника	160
6.5. Криза семи років.....	164

Розділ 7. ПСИХОЛОГІЯ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

7.1. Психологічна готовність дитини до навчання у школі ..	177
7.2. Соціальна ситуація розвитку молодшого школяра.....	183
7.3. Навчальна діяльність	185
7.4. Особливості спілкування молодшого школяра	196
7.5. Розумовий розвиток молодшого школяра	204
7.6. Розвиток особистості у молодшому шкільному віці	211

Розділ 8. ПСИХОЛОГІЯ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ

8.1. Соціальна ситуація розвитку в підлітковому віці	225
8.2. Фізіологічні особливості розвитку підлітка	229
8.3. Криза підліткового віку та підходи до її аналізу.....	231
8.4. Провідна діяльність у підлітковому віці	234
8.5. Навчальна діяльність підлітків	240
8.6. Розумовий розвиток в підлітковому віці.....	241
8.7. Розвиток особистості в підлітковому віці.....	248

РОЗДІЛ 9. ПСИХОЛОГІЯ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

9.1. Криза юнацького віку	264
9.2. Загальна характеристика юнацького віку	265
9.3. Соціальна ситуація розвитку в юнацькому віці. Професійне самовизначення	270
9.4. Розвиток особистості в ранній юності	278
9.5. Інтелектуальний розвиток в юності.....	288
9.6. Особливості спілкування в юнацькому віці	291

РОЗДІЛ 10. ПСИХОЛОГІЯ РАННЬОЇ ДОРОСЛОСТІ

10.1. Розвиток особистості в дорослому віці.....	303
10.2. Проблема періодизації дорослості.....	305
10.3. Загальна характеристика періоду ранньої дорослості ..	307
10.4. Розвиток психофізіологічних функцій в період ранньої дорослості	315
10.5. Розвиток когнітивної сфери в період ранньої дорослості	319
10.6. Розвиток сімейних стосунків в ранньому дорослому віці	325
10.7. Професійна діяльність в період раннього дорослого віку.....	336
10.8. Особливості Я–концепції у ранньому дорослому віці..	342
10.9. Кризи раннього дорослого віку	346

РОЗДІЛ 11. ПСИХОЛОГІЯ ЗРІЛОГО ДОРОСЛОГО ВІКУ

11.1 Загальна характеристика зрілого дорослого віку	361
11.2. Зміни фізичного розвитку в зрілому дорослому віці	365
11.3. Розвиток когнітивної сфери в зрілому дорослому віці.....	367
11.4. Розвиток сімейних стосунків в зрілому дорослому віці.....	372
11.5. Дружні стосунки в зрілому дорослому віці	381
11.6. Професійний розвиток в зрілому дорослому віці	387
11.7. Особливості Я–концепції у зрілому дорослому віці.....	389
11.8. Криза зрілого віку.....	396

РОЗДІЛ 12. ПСИХОЛОГІЯ СТАРОСТІ

12.1 Загальна характеристика старості.....	404
12.2. Теорії старіння і старості	408
12.3. Розвиток когнітивної сфери у старості	412
12.4. Вихід на пенсію: особливості адаптації	418
12.5. Розвиток сімейних стосунків у старості.....	421
12.6. Задоволеність життям у старості	426
12.7. Особливості Я–концепції у старості.....	427
12.8. Типології особистості в період старості.....	431
12.9. Закінчення життєвого шляху людини	434

Глосарій .....

445

Список використаної літератури .....

462

Навчальне видання

Павелків Роман Володимирович

ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

Підручник

Видання друге, стереотипне

Редактор: *Василенко Людмила Геннадіївна*
Коректор: *Котенко Катерина Михайлівна*
Комп'ютерна верстка: *Циганко Інна Володимирівна*
Дизайн обкладинки: *Куташенко Валерій Сергійович*

Підписано до друку 12.11.2014.

Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Друк офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Умовн. друк. аркушів — 27,31.

Обл.-вид. аркушів — 25,38

Тираж 1000 прим.

ТОВ «Кондор-Видавництво»

Свідоцтво Серія А01 №376847 від 28.07.2010 р.

03067, м. Київ, вул.Гарматна, 29/31

тел./факс (044) 408-76-17, 408-76-25